

Vážení čtenáři !

Přinášíme Vám již třetí vydání osvědčené příručky, v níž můžete najít užitečné a ucelené informace pro přípravu na maturitní zkoušku ze společenských věd nebo k přijímacím pohovorům na některou z vysokých škol, kde je vyžadována dobrá orientace studenta ve společenských vědách. Doufáme, že Vás naše „Maturita“ nezklame a poskytne Vám potřebnou pomoc.

vydavatel

OBSAH

1. VÝVOJ PSYCHOLOGIE
2. SYSTÉM PSYCHOLOGICKÝCH DISCIPLÍN
3. PSYCHOLOGIE OSOBNOSTI
4. STRUKTURA OSOBNOSTI
5. PSYCHICKÉ JEVY
6. SOCIÁLNÍ PSYCHOLOGIE
7. PSYCHOLOGIE MEZILIDSKÝCH VZTAHŮ
8. VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE
9. PSYCHOHYGIENA
10. SOCIOLOGIE
11. PŘEDMĚT A STRUKTURA SOCIOLOGIE
12. SOCIÁLNÍ PROCESY
13. SOCIÁLNÍ ÚTVARY
14. SOCIÁLNÍ STRUKTURA A PROBLÉM ROVNOSTI
15. NORMÁLNÍ A PATOLOGICKÉ VE SPOLEČNOSTI
16. ZÁKLADY POLITOLOGIE
17. ZÁKLADY TEORIE STÁTU
18. MEZINÁRODNÍ VZTAHY
19. POLITICKÁ SOCIOLOGIE
20. CHARAKTERISTIKA ÚSTAVNÍHO SYSTÉMU ČR
21. ÚSTAVNÍ PRÁVA A SVOBODY OBČANŮ
22. SYSTÉM PRÁVA A JEHO REALIZACE V ČR
23. ZÁKLADY EKONOMIE A EKONOMIKY
24. MIKROEKONOMICKÁ TEORIE
25. ZÁKLADY TEORIE PENĚZ A MĚNOVÉ POLITIKY
26. MAKROEKONOMICKÁ STABILIZAČNÍ HOSPODÁŘSKÁ POLITIKA
27. EKONOMIKA ČR A MEZINÁRODNÍ EKONOMICKÁ INTEGRACE
28. ZÁKLADY FILOZOFIE
29. NEJSTARŠÍ FILOZOFICKÉ SYSTÉMY - INDIE
30. NEJSTARŠÍ FILOZOFICKÉ SYSTÉMY - ČÍNA
31. ŘECKÁ PŘÍRODNÍ FILOZOFIE
32. OBRAT OD FILOZOFIE PŘÍRODY KE ČLOVĚKU
33. VRCHOLNÁ ANTICKÁ FILOZOFIE
34. STŘEDOVĚKÁ FILOZOFIE
35. RENESANČNÍ FILOZOFIE
36. PROBLÉM POZNÁNÍ V NOVOVĚKÉ FILOZOFII - RACIONALISMUS
37. PROBLÉM POZNÁNÍ V NOVOVĚKÉ FILOZOFII - EMPIRISMUS A OSVÍCENSTVÍ
38. NĚMECKÁ KLASICKÁ FILOZOFIE
39. MATERIALISTICKÉ KONCEPCE 19. A 20. STOLETÍ
40. IRACIONALISTICKÉ, MYSTICKÉ A ESOTERICKÉ VÝKLADY SVĚTA
41. POZITIVISMUS, NOVOPOZITIVISMUS A KRITICKÝ RACIONALISMUS
42. FILOZOFIE 20. STOLETÍ
43. SOUČASNÁ FILOZOFIE
44. ČESKÉ FILOZOFICKÉ MYŠLENÍ I
45. ČESKÉ FILOZOFICKÉ MYŠLENÍ II
46. TESTY K PROVĚŘENÍ ZNALOSTÍ
47. TESTY – VÝSLEDKY

1. VÝVOJ PSYCHOLOGIE

V předvědecké fázi (od starověku až do 19. století) tvořila dlouho psychologie neoddelitelnou součást filozofie. Tradičně byla chápána jako nauka (logos) o duši (psyché). Duši považovali staří Řekové za sílu oživující lidské tělo, za podstatu lidské bytosti. Podle **Platóna** (427–347 př. n. l.) tvoří tělo dočasné vězení duše (sóma séma), prostřednictvím rozpomínání (anamnéze) se duše může přiblížit své výchozí existenci ve světě idejí. V **Aristotelově** (384–322 př.n.l.) pojetí duše zakládá bytostné určení lidské osobnosti (entelechie), dává životu smysl.

Jeden z předchůdců moderní hlubinné psychologie, **sv. Augustin** (354–430), doporučuje nastoupení cesty obnovy sebe sama v čistotě své duše. Chápání duše jako éterické substance novověké racionalisty ovšem neuspokojuje. **René Descartes** (1590–1650) nastoluje téma zkoumání vědomých myšlenkových pochodů. **Johann Lockem** (1632–1704) navrhovaná metoda *introspekce* chce určit základní elementy vědomí, jejichž spojováním

(asociací) vzniká duševní život. Vše, co se děje v mysli, je odvozeno od počitků a jejmů. Pozdější lockovská tradice v psychologii akcentuje vliv prostředí, které prý formuje člověka jako ruka sochaře hlínu. Oproti tomu stojí druhá tradice, zdůrazňující celistvou individualitu osobnosti a její touhu po seberealizaci. Vychází z originální koncepce **G. W. Leibnize** (1646–1716), podle níž je člověk v sobě samém založeným bytím (monádou).

V 19. století, v období rozmachu pozitivismu, se konstituuje psychologie jako samostatná exaktní věda. Na počátku této vědecké fáze stojí **Wilhelm Wundt** (1832–1920), který v roce 1879 založil první experimentální psychofyzikální laboratoř. Zde empiricky studoval vztah mezi drážděním organismu různými podněty a jejich reakcí. Zjišťoval např. kolik svíček je třeba přidat či naopak ubrat, aby si zkoumaný objekt povšimnul změny intenzity osvětlení apod. Wundt se svými následovníky se pokoušeli detailně zachytit duševní pochody (např. průběh emocí) metodou vědecké introspekce.

Introspekční metodu však jako příliš

subjektivní kritizovali především američtí psychologové počátku 20. století. Naznačili tím první velký problém moderní psychologie. Pod vlivem pragmatismu se orientovali především na chování člověka. **Behavioristé** – **J. B. Watson** (1878–1958) v návaznosti na ruskou reflektologickou školu (**I. P. Pavlov**, 1849–1936) studovali mechanismus S–R: Stimulus (podnět) – Respons (odpověď). Podle jejich závěru organismus člověka, ale i zvířete jenom odpovídá jistým způsobem na jisté podněty. Úkolem psychologie pak je pouze dávat organismu správné podněty. Behavioristé přeceňovali roli výchovy a neuznávali dědičnost, resp. vrozené psychické dispozice. Chování považovali za sled naučených reakcí organismu. Prožíváním se v podstatě nezabývali. Ve druhé polovině 20. století znamenali nebehavioristé nesporně velký přínos pro vývojovou a pedagogickou psychologii (Skinnerova teorie programovaného vyučování, výuka na počtačích, formulace moderních didaktických zásad). Vztah prožívání a chování však pozdější moderní psychologie řeší komplexněji.